
MINORITY CULTURES

- Halász, Péter: The Memory of László Mikecs (Olga Cholnoky) 163
 Perutka, Lukáš: South America and its Economy at the Beginning
 of the 20th Century From the Perspective of Zdeněk Fafl (Éva Császári) 168

NATIONAL AND ETHNIC POLITICS

- Csernicskó, István: Does He Who Rules the Past Rule the Future?
 (A Ukrainian Example) (Olga Cholnoky) 172

HISTORY OF NATIONAL AND ETHNIC MINORITIES

- Takács, Péter (ed.): The Historical Szatmár County as the Model of Post-Trianon
 Hungary (Győző Cholnoky) 177
 Kaljundi, Linda – Kreem, Tiina-Mall: Fifty Images From the History
 of Baltic German Identity (Beáta Kovács) 182
 Beran, Zdeněk: War and Violence as Social Code Among Late-Medieval
 Bohemian Nobility (Éva Császári) 188

- RESUME** 191

ANYAORSZÁG ÉS IDENTITÁS

M. Balázs Ágnes

Kötődés és identitás – A nemzetiségek országgyűlési képviselete, az identitás fogalma az anyaországhoz való viszony tükrében¹

Bevezetés

Habár a nemzetiségek képviseletének igénye Magyarországon a rendszerváltás óta rendszerint felmerült,² az csupán a 2011. évi választójogi törvény által került biztosításra, ami végül ahhoz vezetett, hogy a Magyarországon élő nemzetiségeket 2014 óta nemzetiségi szöszölók képviselik az Országgyűlésben. A nemzetiségi szöszölók szűkebb jogosítványokkal rendelkeznek, mint az országgyűlési képviselők, ám a nemzetiségeket érintő kérdésekben felszólalhatnak, és kérdést tehetnek fel, bizottságuk pedig törvényjavaslatot is nyújthat be. Jelen tanulmány célja a nemzetiségek Országgyűlési képviseletének identitás és anyaországhoz való kapcsolat fényében való értékelése. Mindezek vizsgálata során szükséges felvázolni a kisebbségek identitásához és az államhoz való lojalitásához, továbbá az anyaországukkal való kapcsolatához kötődő

¹ AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA ÚNKP-17-3-I-NKE-24 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

² Dobos Balázs: *A kisebbség joga. Kisebbségi törvénykezés Magyarországon (1988-2006)*. Argumentum, MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2011., 168-170., Pap András László: *Identitás és reprezentáció. Az etnikai hovatartozás meghatározásától a politikai képviseletig*. MTA Kisebbségkutató Intézet, Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 233-245.,

szakirodalmat. Ezt követően röviden bemutatjuk a magyarországi nemzetiségek országgyűlési képviselőinek rendszerét, továbbá a hozzá kapcsolódó, identitás kérdéséhez köthető dilemmákat. Ezt követően a nemzetiségi szószerzők plenáris üléseken folytatott tevékenységének elemzését végezzük el, főként tartalomelemzést folytatva. Ennek során fényt derítünk arra, hogy az egyes anyaországgal rendelkező nemzetiségek szószerzői felszólalásainak mekkora részét teszik ki a külpolitikához, különösképpen anyaországukhoz kapcsolódóak, és ezen felszólalások milyen tartalommal rendelkeznek. Elsőként tehát a kisebbségekhez és identitásukhoz kapcsolódó szakirodalmat vizsgáljuk meg.

Az identitáshoz és a kisebbségek lojalitásához kapcsolódó elméletek

Az egyes kisebbségekhez tartozó személyek identitásának és lojalitásának kérdése gyakran a tudományos érdeklődés középpontjába kerül.³ Thomas Hylland Eriksen állítása szerint a több állam felé tanúsított lojalitás problémákat okozhat az egyes kisebbségekhez tartozó személyek számára, hiszen egyidejűleg több etnikai csoport tagjai, amelyek mindegyikéhez lojálisak.⁴ Kymlicka állítása szerint a Kelet-Közép-Európai államok a területükön élő nemzetiségek irányába gyanakvóan fordulnak, és a kisebbségi kérdést elsősorban nemzetbiztonsági szem-

³ Kymlicka, Will: The internationalization of minority rights. In: *Constitutional Design for Divided Societies: Integration or accommodation?* Ed. Choudhry, Sujit. Oxford University Press, Oxford – New York, 2008. 133.

⁴ Eriksen, Thomas Hylland: *Ethnicity and Nationalism: Anthropological Perspectives, Second Edition*: Pluto Press, London – Stetling, Virginia, 2008. 169.,
Lásd még Tóth Ágnes – Vékás János: Lojalitás és szolidaritás. Államhatalmi homogenizálás vagy a keresztközödések erősödése? In: *Etnikai identitás, politikai lojalítás. Nemzeti és állampolgári kötések. Tér és Terep 4*. Szerk. Kovács Nóra – Osvát Anna – Szarka. László, Balassi Kiadó, Budapest, 2005. 123–149.,
A kettős identitásról egyes magyarországi nemzetiségek körében lásd Bindorffer Györgyi (szerk.): *Változatok a kettős identitásra. Kisebbségi léthelyzetek és identitásalakzatok a magyarországi horvátok, németek, szerbek, szlovákok, szlovének körében*. Gondolat – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Budapest, 2007.

pontok, továbbá az államhoz való hűség szemszögéből közelítik meg. Mindezek következtében pedig – állítása szerint – ezen államok azt feltételezik, hogy az egyes kisebbségekhez tartozó egyének kevésbé lojálisak az államhoz, emellett ahhoz, hogy az állam stabilan működhessen, gyenge, kevés joggal rendelkező kisebbségek szükségeltetnek. Macedónia példáján keresztül próbál minket meggyőzni, amely ország azonban nem Kelet-Közép-Európához tartozik.⁵ Összességében azt mondhatjuk el, hogy a megállapításai a Balkán egyes országaira talán igazak, de Kelet-Közép-Európára nem. Az identitás, különösképpen a többes identitás kérdésének vizsgálata megfelelő elméleti alapot nyújthat jelenlegi témánk vizsgálata szempontjából.

Pataki Ferenc szerint az identitás az egyén társadalomban elfoglalt helyének meghatározója, és egy embernek többféle típusú és számú identitása lehet, valamint az, hogy egy személy hányféle identitással rendelkezik, attól függ, hogy hány közösséghez tartozik.⁶ Koller Boglárka hangsúlyozza, hogy nem csupán Pataki Ferenc, hanem Anthony D. Smith is megkülönbözteti egymástól az egyéni, továbbá a kollektív identitás fogalmát.⁷ Smith álláspontja szerint a nemzeti identitás a kollektív identitás alcsoportjának tekinthető.⁸ Az identitást kutató egyes szerzők között nem alakult ki egyetértés arra vonatkozóan, hogy az identitás egyes építőelemei miképpen viszonyulnak egymáshoz.⁹ Míg Pataki szerint az egyes identitáselemek között világos hierarchia figyelhető meg,¹⁰

⁵ Kymlicka, Will: Justice and Security in the Accommodation of Minority Nationalism. In: *Ethnicity, Nationalism and Minority Rights*, May, Ed. Stephen – Modood, Tariq – Squires, Judith, Cambridge University Press, Cambridge, 2004. 156.

⁶ Pataki Ferenc: *Identitás, személyiség, társadalom*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1986. 9. Hivatkozta: Koller Boglárka: *Nemzet, identitás és politika Európában*, L'Harmattan – Zsigmond Király Főiskola, Budapest, 2006. 45-46.

⁷ Koller Boglárka: *Nemzet, identitás és politika Európában*, L'Harmattan – Zsigmond Király Főiskola, Budapest, 2006. 46.,
Smith, Anthony D.: *National identity*, Penguin Books, London, 1991. 14.
Pataki Ferenc: *Identitás, személyiség, társadalom*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1987. 30-36.

⁸ Smith: *National identity*, i.m. 14.

⁹ Koller: *Nemzet, identitás és politika Európában*, i.m. 47.

¹⁰ Pataki: *Identitás, személyiség, társadalom*, 1987 i.m. 42-43.

José Miguel Salazar azt állítja, hogy az identitás különböző szintjei (nemzeti, regionális és nemzetek feletti) koncentrikus körökként írhatók le a legszemléletesebben.¹¹ Koller Boglárka viszont úgy gondolja, hogy az identitás napjainkban az ún. „identitásháló-modell” segítségével írható le, miszerint az egyes egyének egyidejűleg többféle identitással rendelkeznek, s az adott szituációtól függ, hogy mely identitás kerül előtérbe.¹² Mivel a nemzetiségi szószerzők anyaországukhoz való viszonyát szeretnénk elemezni, érdemes bepillantást nyerni az egyes szomszédos országok anyaországgént gyakorolt politikájába, továbbá a „kin-state” (anyaország) politika szakirodalmi hátterébe általában.

Egyes szomszédos államok „kin-state” politikájára vonatkozó szakirodalom

Egyes magyarországi nemzetiségek anyaországának „kin-state” politikájának alakulására vonatkozóan széleskörű bepillantást nyújt a *Minority Studies* című folyóirat 2013. évi különszáma. Herner-Kovács Eszter és Kántor Zoltán által írt bevezetője átfogó betekintést nyújt ezen szakpolitikai terület fogalmába, és Európában való alakulásába.¹³ Irina Culic tanulmánya Románia 1989-et követő állampolgársági politikájának alakulásába nyújtott betekintést, kiemelve a kettős állampolgárság kérdését,¹⁴ míg Felicity Medved Szlovénia külföldön élő szlovének irá-

¹¹ Salazar, José Miguel: Social identity and national identity. In: Worchel, Stephen – Morales, J. Francisco – Páez, Dario – Deschamps, Jean-Claude: *Social Identity: International Perspectives*, SAGE, London – Thousand Oaks, 1998. 121.

¹² Koller, Boglárka: *A poszt-nemzeti identitás-struktúra dinamikus modellje az Európai Unió állampolgárok azonosságtudatának vizsgálata alapján. PhD értekezés.* Budapesti Corvinus Egyetem, 2003. 69-74., Koller: *Nemzet, identitás és politika Európában*, i.m. 47-48.

¹³ Herner-Kovács, Eszter – Kántor, Zoltán: Kin-state policies in Europe. *Minority Studies. Special Issue. Trends and Directions of Kin-State Policies in Europe and Across the Globe.* 2013/16., 7-9.

¹⁴ Culic, Irina: From Restitution to Privileged Re-naturalisation: The Expansive Politics of Dual Citizenship in Romania after 1989. *Minority Studies. Special Issue. Trends and Directions of Kin-State Policies in Europe and Across the Globe.* 2013/16., 125-152.

nyába gyakorolt állampolgársági politikáját vázolta fel.¹⁵ A szerb nemzeti közösségekről, állampolgárságról és diaszpóráról pedig Duško Radosavljević írása szól.¹⁶ A különszámban olvashatunk Horvátország külföldön élő horvátok irányába tanúsított politikájáról is, kiemelve az állampolgársági politika kérdését.¹⁷ Sulyok Márton pedig az egyes országok külföldön élő nemzetársaik irányába mutatott politikájának alkotmányos szintű szabályozásához kapcsolódó fejtegetéseit osztotta meg.¹⁸ A Magyarországgal szomszédos országok határaikon túli kisebbségeikkel való politikai és tudományos kapcsolatairól pedig Fedinec Csilla szerkesztésében jelent meg egy tanulmánykötet.¹⁹ E kötetben Szlovákiairól, Ukrajnáról, Romániáról, Szerbiáról, Horvátországról és Szlovéniáról is olvashatunk, tehát mindegyik szomszédos országról, amely valamely Magyarországon elismert nemzetiség kapcsán anyaországgént szóba jöhet. Ha pedig az ukrán diaszpóráról szeretnénk olvasni, akkor Vic Satzewich könyvéhez érdemes fordulnunk, amely a Routledge kiadó Robin Cohen által szerkesztett, diaszpórákról szóló sorozatának

¹⁵ Medved, Felicity: 'Unified Slovenian Nation': Slovenian Citizenship Policy towards Slovenians Abroad. *Minority Studies. Special Issue. Trends and Directions of Kin-State Policies in Europe and Across the Globe.* 2013/16., 153-187.

¹⁶ Radosavljević, Duško: State Policy of Serbia – National Communities, Citizenship and Diaspora. *Minority Studies. Special Issue. Trends and Directions of Kin-State Policies in Europe and Across the Globe.* 2013/16., 188-213.

¹⁷ Koska, Viktor: The Development of Kin-State Policies and the Croatian Citizenship Regime. *Minority Studies. Special Issue. Trends and Directions of Kin-State Policies in Europe and Across the Globe.* 2013/16., 214-230.

¹⁸ Sulyok, Márton: Priorities for Kin-State Policies within Constitutions, *Minority Studies. Special Issue. Trends and Directions of Kin-State Policies in Europe and Across the Globe.* 2013/16., 231-238.

Az anyaországok kisebbségvédelmi tevékenységéhez és a magyar státustörvényhez kapcsolódóan pedig lásd Halász, Iván – Majtényi, Balázs – Vizi, Balázs: A New Regime of Minority Protection? Preferential Treatment of Kin-minorities under National and International Law. In: Kántor, Zoltán- Majtényi, Balázs – Osamu, Ieda. – Vizi, Balázs – Halász Iván (eds.): *The Hungarian Status Law: Nation Building and/or Minority Protection.* Hokkaido University, Sapporo, 2004. 328-349.

¹⁹ Fedinec, Csilla (ed): *Hungary's Neighbors as Kin-States. Political, Scholarly and Scientific Relations Between Hungary's Neighbors and Their Respective Minorities.* Hungarian Academy of Sciences Hungarian Science Abroad. Presidential Committee Budapest, 2016.

egyik része.²⁰ Kovács Eszter arra keresett választ tanulmányában, hogy a közép-európai országok rendelkeznek-e egy egységesnek mondható diaszpórapolitika-moddal.²¹ A diaszpóra-politika vizsgálatához elméleti kereteket nyújtani kívánó tanulmányában pedig kiemeli, hogy a diaszpóra és a „nemzeti kisebbségek” fogalma között feltétlenül szükséges különbséget tenni, s előbbi fogalom mindig magában hordoz egyfajta migrációs elemet, tehát a diaszpóra alatt az adott nemzeti közösséghez tartozó, külföldre vándoroltakat értjük. Kiemeli azonban azt is, hogy a legtöbb diaszpóra-politikával rendelkező ország nem rendelkezik a két csoportra nézve élesen elkülönülő szabályozással.²² A vonatkozó szakirodalomban az anyaország és a diaszpórák vagy a nemzeti kisebbségek kapcsolata gyakran az anyaország szemszögéből kerülnek vizsgálatra. Jelen tanulmányban azonban a Magyarországon élő nemzetiségek országgyűlési képviseletére hivatott nemzetiségi szószólók szemszögéből elemezzük a kérdést. Mindezek előtt azonban szükséges felvázolni a magyarországi nemzetiségek parlamenti képviseletének rendszerét.

A Magyarországon élő nemzetiségek parlamenti képviselete

Bár korábban is megfigyelhetők voltak bizonyos törekvések a nemzetiségek (nemzeti és etnikai kisebbségek) parlamenti képviseletének megteremtésére, erre a gyakorlatban csupán 2014-ben került sor. A valamely nemzetiséghez tartozó választópolgárok dönthetnek úgy, hogy a választási rendszer listás ágán pártlista helyett az országos nemzetiségi önkormányzatok által felállított nemzetiségi listára szavaznak. Ehhez azonban regisztrálniuk kell. Nem elég a nemzetiségi névjegyzékbe vételt kérelmezni, hanem szükséges kérni annak országgyűlési választásokra való kiterjesztését is. Amennyiben

²⁰ Satzewich, Vic: *The Ukrainian Diaspora*. Global Diasporas. Routledge, London and New York, 2014.

²¹ Kovács, Eszter: Post-Socialist Diaspora Policies: Is there a Central-European Diaspora Policy Path? *Hungarian Journal of Minority Studies*. 2017/1., 89-109.

²² Herner-Kovács Eszter: Elméleti keretek a diaszpóra-politikák vizsgálatához. *Kisebbségkutatás*. 2015/2., 35-36.

valamely nemzetiségi listára leadott szavazatok száma elér egy kedvezményes kvótát, akkor azon a listán kiosztásra kerül egy kedvezményes mandátum. Azonban további mandátumok csupán akkor nyerhetők el, ha a listára leadott szavazatok száma eléri az 5%-os bejutási küszöböt. Amennyiben azonban valamely nemzetiségi listán egyetlen képviselői mandátum sem kerül kiosztásra, az első helyen szereplő jelölt nemzetiségi szószólóként képviseli az adott nemzetiséget az Országgyűlésben.²³

Az Országgyűlésről szóló törvény szabályozza a képviselőknél szűkebb jogosítványokkal rendelkező nemzetiségi szószólók és a nemzetiségi bizottság tevékenységét.²⁴ A Magyarországi nemzetiségek bizottsága egyébként három albizottsággal rendelkezik, melyek az Ellenőrző albizottság, az Önkormányzati, külügyi és költségvetési albizottság, továbbá a Köznevelési és kulturális albizottság. Láthatjuk tehát, hogy a külügyek a bizottsági összetétel kapcsán is kiemelt szerephez jutnak.

Többen már a 2014. évi választásokat megelőzően arra az álláspontra helyezkedtek, hogy aligha lesz olyan nemzetiség, amelyet teljes jogú nemzetiségi képviselő képvisel majd a törvényhozásban, s hogy a legtöbb nemzetiségnek erre még csak elvi esélye sincs.²⁵ A 2014. évi választások eredménye pedig bebizonyította, hogy e szerzők felvetései nem voltak

²³ 2011. évi CCIII. törvény az országgyűlési képviselők választásáról 7-10.§, 16.§, 18.§, A kérdéshez kapcsolódóan lásd még:

Kurunczi, Gábor: On the issue of the representation of nationalities in the Parliament. In: *Hungarian Yearbook of International Law and European Law 2014*, Ed. Lános, Petra Lea – Varga, Réka – Molnár, Tamás – Szabó, Marcel, Eleven International Publishing, The Hague, 2015. 507-523.;

Erdős, Csaba: Multiculturalism in the Hungarian Parliamentary Law: Questions Concerning the Parliamentary Representation of Nationalities. In: *Multiculturalism and Contemporary Society*. Ed. Zivkovic Milan, Conference Place and date: Novi Sad, Szerbia, 2013.03.01. University of Novi Sad, Faculty of European Legal and Political Studies, Novi Sad, 2013. 332-346.;

Pap, András László: Észrevételek a nemzetiségek parlamenti képviseletének szabályozásához az Alaptörvényben, a választójogi törvényben és a nemzetiségek jogairól szóló törvényben. In: *Alkotmányozás Magyarországon 2010–2011, 1. kötet*. Szerk. Jakab András – Drinóczi Tímea, Pázmány Press, Budapest – Pécs, 2013. 419-438.

²⁴ 2012. évi XXXVI. törvény az Országgyűlésről 22. §, 29-29/A. §

²⁵ Balázs: *Plurális választójog és nemzetiségek Európában, i.m.*

Erdős: *A Problematic Part of the Renewed Hungarian Parliamentary Law... i.m., 5.*

alaptalanok, a nemzetiségeket valóban csupán szószólók képviselik a parlamentben. Ezen a ponton érdemes egy pillantást vetni az egyes nemzetiséghez tartozók 2014. évi választásokhoz kapcsolódó regisztrációs adataira, továbbá megvizsgálni, hogy a regisztrációs adatok miképpen kötődhetnek az identitás, illetve a többes identitás kérdéséhez.

A nemzetiségi választópolgárok regisztrációs adatai és a 2014. évi országgyűlési választásokon való részvétel – identitáskérdés?

Érdemes megvizsgálni a magyarországi nemzetiségek tagjainak 2014. évi országgyűlési választásokra vonatkozó regisztrációs adatait is. Az adatok vizsgálata révén arra juthatunk, hogy azok közül, akik kérték a nemzetiségi névjegyzékbe vételüket, sokan nem kérték annak országgyűlési választásokra való kiterjesztését. 2014. március 24-ig például 25498 roma kérte nemzetiségi névjegyzékbe vételét, ám annak országgyűlési választásokra való kiterjesztését csupán 18510-en kérték. A németek esetében ugyanezek a számok 23543 és 13749. E két nemzetiség tagjai körében volt a legmagasabb a regisztráltak száma, a többi nemzetiségre vonatkozó adatok ugyanis mindezeketől jelentős mértékben elmaradnak. A regisztrált horvátok, románok és szlovákok száma 1800 és 3800 között mozgott, és a névjegyzékbe vételt kérő szlovákoknak például csupán a fele kérte a regisztráció kiterjesztését. A többi nemzetiség esetében ráadásul még ennél is alacsonyabb volt a regisztráltak száma, ugyanis nem érte el az 1000 főt, sőt, egyes nemzetiségek esetében az 500 főt sem.²⁶ A 2014. március 8-i adatok már csupán a névjegyzékbe vételt parlamenti választásokra való kiterjesztését kérők vonatkozásában kerültek közzé-

Kurunczi Gábor: A nemzetiségek parlamenti képviseletének kérdéséről. *Pázmány Law Working Papers*. 2013/14. <http://d18wh0wf8v71m4.cloudfront.net/docs/wp/2013/2013-14-Kurunczi.pdf> (2016.04.30.)

Szalayné Sándor Erzsébet: A 2014. évi választások a magyarországi nemzetiségekért felelős biztoshelyettes szemszögéből. *Kisebbségkutatás*. 2014/1., 13.

²⁶ Nemzeti Választási Iroda – 2014. évi országgyűlési választások – A nemzetiségi névjegyzékben szereplő választópolgárok száma http://valasztas.hu/hu/ogyv2014/766/766_5_3.html (2014.03.21.)

tételre. A regisztrált romák száma 18048-ra csökkent, a németek száma pedig 15414 fő volt. A regisztrált románok, szlovákok és horvátok száma is csökkent, 653, 1321, továbbá 1631 főre, s a többi nemzetiség esetében is ugyanilyen tendenciát figyelhetünk meg.²⁷ A választást megelőző tizenhatodik naptól kezdődően már nem volt lehetőség a névjegyzékbe vétel kérelmezésére, ám továbbra is le lehetett iratkozni a nemzetiségi névjegyzékről, még hozzá a választás napját megelőző második napig.²⁸

Az egyes országos nemzetiségi önkormányzatok listájára leadott szavazatok száma ehhez képest még inkább elmaradt. Az Országos Roma Önkormányzat listájára például csupán 4048 szavazat érkezett, a németek listájára pedig 11415. Rajtuk kívül csupán a horvátok listája haladta meg némileg az 1000 szavazatot, a legkevesebbet pedig a bolgárok listája kapta, amelyre csupán 74 szavazat érkezett.²⁹ Láthatjuk tehát, hogy az egyes nemzetiségi listákra leadott szavazatok száma meglehetősen elmarad a regisztrációs adatoktól. Még inkább igaz ez a népszámlálási adatokkal összehasonlítva.

A 2011. évi népszámlálás adataihoz képest jelentősebb mértékben elmaradnak mindezek az adatok még akkor is, ha figyelembe vesszük azt, hogy azok, akik még nem töltötték be a 18. életévüket, nem szavazhattak, illetve a népszámláláskor lehetőség volt többes identitás vállalására. 2011-ben ugyanis például 308957 fő vallotta magát romának, 131951 fő pedig németnek. E két nemzetiség tekinthető a legnagyobb létszámúnak, míg a legalacsonyabb lélekszámú szlovén nemzetiséghez tartozónak 2385 fő vallotta magát.³⁰

Mindezen adatok közötti különbségnek több oka is lehet. Lehetséges, hogy a nemzetiséghez tartozók úgy érzik, hogy az országgyűlési kép-

²⁷ Nemzeti Választási Iroda – 2014. évi országgyűlési választások – A nemzetiségi névjegyzékben szereplő választópolgárok száma http://valasztas.hu/hu/ogyv2014/766/766_5_3.html (2014.03.30.)

²⁸ 2013. évi XXXVI. törvény a választási eljárásról 248-249. §

²⁹ Nemzeti Választási iroda – 2014. évi országgyűlési választások – Az országos listás választás eredménye http://valasztas.hu/hu/ogyv2014/861/861_0_index.html (2015.02.05.)

³⁰ Központi Statisztikai Hivatal – Népszámlálás 2011 – A népesség és nemzetiség főbb korcsoport szerint http://www.ksh.hu/nepszamlalas/docs/tablak/nemzetiseg/09_01_04.xls (2014.03.16.)

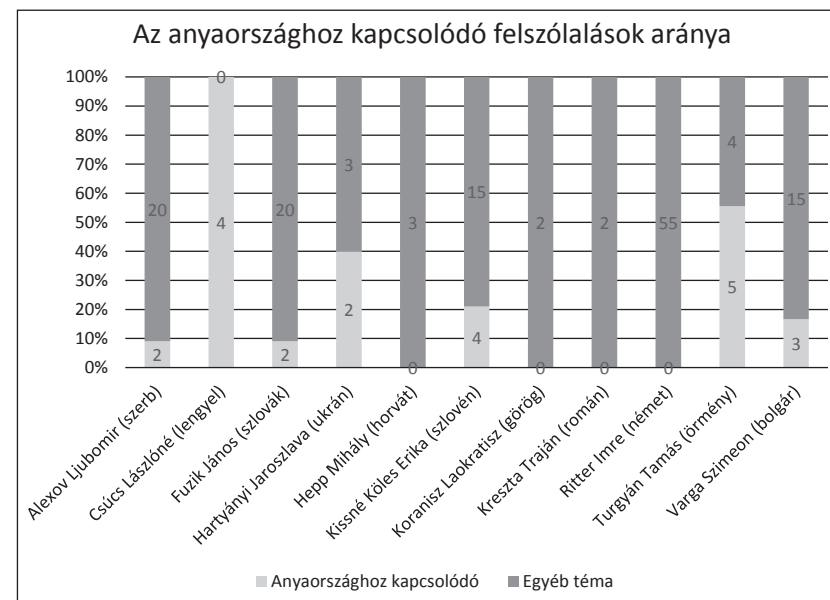
viselőik, vagy éppen a nemzetiségi önkormányzatok tagjai kellőképp képviselik érdekeiket. Felmerülhet bennünk a stratégiai szavazás lehetősége is, az, hogy tartottak tőle, hogy egyetlen mandátumot sem sikerülne elnyerni a nemzetiségi listán, de az is, hogy a nemzetiségek tagjainak nem fűződik olyan szoros preferenciája a nemzetiségi ügyekhez, hogy nemzetiségi szószóló révén kívánják érvényesíteni érdekeiket, egyidejűleg lemondva pártpreferenciájuk érvényesítésének lehetőségéről. Felmerülhet bennünk tehát többek között az a lehetőség is, hogy a nemzetiségiként való regisztráció, illetve a nemzetiségi listára szavazatot leadó választópolgárok száma közötti különbség abból is fakadhat, hogy nemzetiségi identitásuk, nemzetiséghez való tartozásuk érzése nem kellőképpen erős ahhoz, hogy a nemzetiségi választópolgárként való regisztráció, illetve szavazás választására ösztönözze őket. Mindezek után érdemes áttérni egy, az identitás kérdéséhez kapcsolódó másik kérdéshez, méghozzá az anyaországgal rendelkező nemzetiségek anyaországhoz való viszonyulásának aspektusához, az egyes nemzetiségi szószólók anyaországgal való kapcsolatához tartozó tevékenységéhez. Mindezek során elsőként azt szükséges megvizsgálni, hogy az egyes szószólók milyen gyakran és milyen vonatkozásban szólnak fel külpolitikai témában a parlamentben, s ezen felszólalások közül mely témák kapcsolatosak az anyaországgal.

A nemzetiségi szószólók tevékenysége – az anyaországhoz kötődő témák aránya

A továbbiakban a nemzetiségek parlamentben, méghozzá a plenáris üléseken kifejtett tevékenységét az Országgyűlés honlapján³¹ fellelhető adatok alapján vizsgáljuk meg, kiemelve a külpolitikához, különösképpen az anyaországhoz kapcsolódó felszólalásokat. Az 1. számú ábra a nemzetiségi szószólók anyaországhoz kapcsolódó felszólalásainak összes felszólalásuk számához viszonyított arányát hivatott szemléltetni, méghozzá az Országgyűlés honlapján 2014-2018-as ciklusra vonatkozóan elérhető adatok tükrében.

³¹ Szószólók - Országgyűlés
<http://www.parlament.hu/szoszolok-listaja> (2018.03.31.)

1. ábra. A nemzetiségi szószólók plenáris üléseken elhangzott, anyaországhoz köthető felszólalásainak aránya a 2014-2018-as ciklusban

Forrás: Saját szerkesztés az Országgyűlés honlapján (www.parlament.hu) elérhető adatok alapján.

A legtöbb felszólalás Ritter Imréhez, a német nemzetiségi szószólóhoz kapcsolódik, aki a vizsgált időszak alatt ötvenöt alkalommal emelkedett szólásra a plenáris üléseken. Felszólalásainak többsége a nemzetiségi bizottság képviselőjeként hangzott el, méghozzá legnagyobb részben a közpénzügyekhez, a központi költségvetéshez és a zárszámadáshoz, továbbá az Állami Számvevőszék beszámolójához kapcsolódóan. Felszólalt továbbá az anyakönyvi eljárásról és a közfoglalkoztatással összefüggő törvények módosítása, a szabálysértési törvény és a szabálysértési nyilvántartás, a Nemzeti Kulturális Alap és egyes kulturális intézmények, a magyarországi nemzetiségek helyzetéről szóló beszámoló, valamint a köznevelésről szóló törvény módosítása kapcsán. Feltett egy kérdést is, amely a „Magyarország sosem volt multikulturális társadalom?” címet viselte, továbbá egy napirend előtti felszólalásban emlékezett meg a Szovjetunióba hurcolt munkaszolgálatosokról. Láthatjuk tehát, hogy

bár a szószólók közül hozzá kapcsolódik a legtöbb felszólalás, egyik sem kapcsolódik Németországhoz.

A szlovák szószóló, Fuzik János mindeddig huszonkettőszor szólalt fel, gyakran a nemzetiségi bizottság képviselőjeként. Hozzászólásai a választási eljárásról és az országgyűlésről szóló törvény módosításához, az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek beszámolójához, a központi költségvetéshez, muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításához, valamint a nemzetiségek jogairól szóló törvény módosításához kapcsolódtak. Felszólalt továbbá a Magyarországi nemzetiségek bizottsága elnökeként, és így benyújtóként a bizottság által benyújtott, a Minority Safe Pack európai polgári kezdeményezés támogatásáról szóló határozati javaslatához kapcsolódóan.³² A határozati javaslat elfogadásra került.³³ Három napirend utáni felszólalás is elhangzott tőle, melyek a Felvidékről kitelepítettek emléknepjéhez és a csehszlovák-magyar lakosságcserehez, a Szovjetunióba munkaszolgálatra hurcoltakhoz, továbbá a visegrádi országok haderőinek közös kiképzéséhez kapcsolódtak.

Alexov Ljubomir szerb nemzetiségi szószóló a vizsgált időszakban huszonnégy alkalommal szólalt fel az Országgyűlésben. Felszólalásai közül a legtöbb a bürokráciacsökkentéshez, illetve egyes eljárási törvényekhez kapcsolódott, de felszólalt a központi költségvetéshez, illetve az Állami Számvevőszék, továbbá alapvető jogok biztosának és helyetteseinek beszámolójához kapcsolódóan is. Felszólalt továbbá az előadó-művészet, a szerb nemzetiségi színházzal, valamint a nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott köznevelési intézmények finanszírozásához kapcsolódóan is. Kettő olyan felszólalása volt, amely a külpolitikához, azon belül Szerbiához kapcsolódott. Elsőként 2015 márciusában hangzott el tőle a következő kérdés: „*Elképzelhető-e a jövőben az, hogy a hazai nemzetiségek kultúrájához tartozó, műemléki védelem alatt álló épületek és egyéb tárgyi emlékek restaurálása az anyanemzet országaiból érkező szakemberek bevonásával*

³² H/18032 A Minority SafePack európai polgári kezdeményezés támogatásáról <http://www.parlament.hu/irom40/18032/18032.pdf> (2018.02.13.),

³³ 24/2017. (X. 31.) OGY határozat a Minority SafePack európai polgári kezdeményezés támogatásáról

történjen?” Ezt követően pedig 2016 októberében tett fel egy újabb kérdést arra vonatkozóan, hogy van-e kilátás arra, hogy a soron következő szerb-magyar kormányülésen sor kerüljön „*a 2015. július 1-én megtartott magyar-szerb közös Kormányülésen a Budai Szerb Ortodox Egyházmegye és a magyarországi szerb nemzetiség vonatkozásában hozott egyes döntések végrehajtásáról*” szóló kormányhatározatban³⁴ foglaltak végrehajtására vonatkozó bilaterális szerződés megkötésére.

Kissné Köles Erika, a szlovén szószóló tizenkilencszer szólalt fel a vizsgált időszakban. Felszólalásai között túlnyomó többségben vannak az oktatási és kulturális témájúak, de találhatunk köztük a központi költségvetéshez kapcsolódó felszólalásokat is, két napirend utáni felszólalásában pedig a magyarországi szlovének múltjáról, jelenéről és jövőjéről, továbbá Pável Ágoston, a magyarországi szlovéneket kutató néprajztudós, nyelvész, író, költő és tanár kapcsán osztotta meg gondolatait. Négyszer szólalt meg kifejezetten külpolitikai témában. Elhangzott tőle egy – az eljéltől a végéig szlovén nyelvű – napirend előtti felszólalás a szlovén alkotmány elfogadásának 25. évfordulójára. Kétszer felszólalt a külföldről támogatott szervezetek átláthatóságáról szóló törvényjavaslat kapcsán, ám ezt az egész nemzetiségi bizottság nevében tette abból a célból, hogy ne legyen akadálya a Magyarországon működő nemzetiségi szervezetek anyaország általi támogatásának. Egyik napirend utáni felszólalásában pedig kifejezetten a magyar-szlovén kétoldalú megállapodások a magyarországi szlovén nemzetiség életére gyakorolt hatásáról beszélt. Egyszer pedig az a nemzetiségi egyenjogúságról szóló 1868. évi XLIV. törvénycikkről emlékezett meg.

Varga Szimeon bolgár szószóló tizennyolcszor szólalt fel mindeddig, többek között a központi költségvetéshez, a nemzeti vagyon témájához és a közpénzügyekhez, valamint a Magyarországon élő nemzetiségek helyzetéről szóló beszámolóhoz kapcsolódóan. Kettő napirend előtti felszólalása kapcsolódott kifejezetten a magyarországi bolgárokhoz, méghozzá a nemzetiség múltjához, jelenéhez, jövőjéhez, valamint népszokásaihoz. Egy napirend előtti felszólalása pedig a Magyarországi

³⁴ 1031/2016. (II. 9.) Korm. határozat a 2015. július 1-én megtartott magyar-szerb közös Kormányülésen a Budai Szerb Ortodox Egyházmegye és a magyarországi szerb nemzetiség vonatkozásában hozott egyes döntések végrehajtásáról

Bolgár Ortodox egyházmegyéhez kötődik. Tartott továbbá egy nyitóbeszédet a bolgár-magyar barátság napjáról szóló határozati javaslat³⁵ kapcsán. A javaslat elfogadásra került.³⁶ Egyszer felszólalt a magyar-bolgár barátság napjáról Bulgáriában folytatott megemlékezésről is.

Az örményeket képviselő Turgyán Tamás mindeddig kilencszer szólalt fel, többek között az Országgyűlésről szóló törvény kapcsán. Az ő esetében többségben vannak a külpolitikához, különösképpen az anyaországhoz kapcsolódó felszólalások. Kétszer szólalt fel a konzuli védelemről szóló törvény módosítása kapcsán. Öt napirend utáni felszólalása közül egy az aradi vértanúk emléknapjához kapcsolódott, kettő az örmény népirtáshoz, egy a magyarországi örmények belső konfliktusaihoz és az etnobiznisz-jelenséghez, egy pedig Örményország függetlensége kikiáltásának huszonötödik évfordulójához. Kilenc felszólalása közül tehát öt tekinthető vizsgálódásunk körébe tartozónak.

Csúcs Lászlóné lengyel szószóló összesen négyszer szólalt fel, és mindegyik felszólalása kapcsolódott az anyaországhoz. Legelőször egy Kövér Lászlóval közösen benyújtott, Henryk Slavik halálának 70. és idősebb Antall József halálának 40. évfordulójáról, és a több, mint 120 ezer lengyel menekült Magyarország általi, 1939-ben történt befogadásáról megemlékezni hivatott határozati javaslat³⁷ kapcsán szólalt fel. A határozati javaslat elfogadásra került.³⁸ Kettő felszólalása pedig a 2016-os év magyar-lengyel szolidaritás évévé történő nyilvánításáról szóló határozati javaslathoz³⁹ kapcsolódott, amelynek benyújtói között szintén szerepelt. Felszólalt továbbá a

³⁵ H/9425 A Magyar-Bolgár Barátság Napjáról

<http://www.parlament.hu/irom40/09425/09425.pdf> (2018.02.13.)

³⁶ 18/2016. (X. 3.) OGY határozat a magyar-bolgár barátság napjáról

³⁷ H/1270 Henryk Slavik halálának 70. évfordulója, valamint idősebb Antall József halálának 40. évfordulója emlékére

<http://www.parlament.hu/irom40/01270/01270.pdf> (2018.02.13.)

³⁸ 38/2014. (IX. 29.) OGY határozat Henryk Slavik halálának 70. évfordulója, valamint idősebb Antall József halálának 40. évfordulója emlékére

³⁹ H/9366 A 2016-os év magyar-lengyel szolidaritás évének nyilvánításáról

<http://www.parlament.hu/irom40/09366/09366.pdf> (2018.02.13.)

2/2016. (III. 2.) OGY határozat a 2016-os év magyar-lengyel szolidaritás évének nyilvánításáról

lengyel-magyar szolidaritáshoz és az 1956-os forradalomhoz kapcsolódóan is. 2016 októbere óta azonban egyszer sem szólalt fel.

Hartyányi Jaroslava, az ukrán nemzetiségi szószóló ötször szólalt fel. Felszólalásai között megtalálható a nemzetiségi bizottság első évi tevékenységéről szóló beszámoló, továbbá felszólalt a bizottság nevében a hivatalos statisztikáról szóló törvényhez kapcsolódó törvénymódosításokhoz kötődően is. Két olyan felszólalása volt, amely az anyaországhoz kapcsolódik. 2016 szeptemberében napirend előtti felszólalásában az ukrán-magyar kapcsolatokról beszélt. 2017 áprilisában pedig Nepop Liubov, Ukrajna magyarországi rendkívüli és meghatalmazott nagykövete, valamint Jevhen Csoliljt, az Ukrán Világkongresszus elnöke jelenlétében szólalt fel az Ukrajnában 2006-ban népirtássá nyilvánított 1932 és 1933 közötti ukrán éhínség (holodomor) és Magyarország Ukrajnával szemben tanúsított szolidaritása kapcsán.

Hepp Mihály, horvát szószóló mindösszesen háromszor szólalt fel, méghozzá a mikrocenzushoz, valamint a nemzeti értékekhez és hungarikumokhoz kapcsolódóan. A görög Koranisz Laokratisz pedig csupán kétszer emelkedett szólásra, a nemzeti értékekhez és hungarikumokhoz, valamint az anyakönyvi eljárásról és a közfoglalkoztatásról szóló törvények módosítása kapcsán. Mindezekre 2015 közepén került sor. Kreszta Traján, a román szószóló szintén kétszer szólalt fel, méghozzá az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek beszámolója kapcsán.

Bár a ruszinok és a romák nem rendelkeznek anyaországgal, megemlíthetjük, hogy Giricz Vera, a ruszin szószóló öt felszólalást tartott, amelyből négy az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek beszámolóhoz kapcsolódott. Egyetlen napirend utáni felszólalása pedig II. Rákóczi Ferenc és a ruszinok kapcsolatáról szólt, míg Farkas Félix roma szószóló három felszólalása a központi költségvetéshez, a Jobbik bizonyos kijelentéseinek elítéléséhez, valamint a közoktatás helyzetéhez kapcsolódtak.

Ha a nemzetiségi szószólók anyaországhoz kapcsolódó tevékenységét szeretnénk vizsgálni, tehát az utóbb említett két szószólón kívüli tizenegy szószóló tevékenységét kell szem előtt tartanunk. A fenti adatok alapján láthatjuk, hogy a vizsgálat körébe eső, sőt, az összes szószóló több, mint fele, azaz hét szószóló szólalt fel az Országgyűlésben

anyaországához, illetve a nemzetiségek anyaországukhoz való kapcsolatahoz kötődően. Voltak, akik csupán az állam szuverenitását kevésbé érintő témákkal, a két ország és nemzet közötti szolidaritással, illetve bizonyos történelmi eseményekkel foglalkoztak, úgy mint például Csúcs Lászlóné, Varga Szimeon, Hartyányi Jaroslava, vagy Turgyán Tamás. Különlegesen tekinthető Alexov Ljubomir szerb szószóló egyik kérdése, ugyanis az nem a magyarországi szerbek anyaország általi támogatásához kapcsolódnak, hanem éppen ahhoz, hogy megteremthető volna-e annak lehetősége, hogy a szerbek magyarországi emlékeit Szerbiából érkező szakemberek újítsák fel. Fuzik János volt az egyetlen, aki a jelenre vonatkozóan az állam szuverenitását erősebben érintő témát is felvetett, méghozzá a visegrádi országok haderőinek közös kiképzését.

Összegzés

Láthattuk tehát, hogy a Magyarországon élő nemzetiségek parlamenti képviselője 2014 óta biztosított Magyarországon, ám a 2014. évi országgyűlési választásokkor a nemzetiségi névjegyzékbe vételt kérők száma jelentős mértékben elmarad a népszámlálási adatoktól. Még inkább igaz ez a névjegyzékbe vétel országgyűlési választásokra való kiterjesztését kérőkre. A nemzetiségi listákra leadott szavazatok száma pedig még ettől a számtól is jelentős mértékben elmarad. Ennek számos magyarázata lehetséges, többek között az is, hogy a nemzetiségekhez tartozók számára nemzetiségi identitásuk vagy a nemzetiségi ügyek súlya nem elég jelentős ahhoz, hogy pártpreferenciájuk országos listán való kifejezéséről lemondjanak, de szerepet játszhatott a stratégiai szavazás is. Ugyanakkor e kérdéshez kapcsolódóan csupán további kutatás végzését követően vonhatunk le messzemenő következtetéseket.

A nemzetiségek és anyaországuk viszonyát is megvizsgáltuk, ám nem az anyaország szemszögéből, hanem a nemzetiségi szószólók Országgyűlésben folytatott tevékenysége tükrében. Ezt – mivel a roma és ruszin nemzetiségek nem rendelkeznek anyaországgal – a tizenhárom nemzetiség közül tizenegy nemzetiség körében volt alkalmunk megfigyelni. Közülük heten foglalkoztak valamilyen módon anyaországukkal.

Egyesek csupán az állami szuverenitást kevésbé érintő témákat vetettek fel (pl. magyar-lengyel, illetve bolgár-magyar barátság kérdése). Felmerült még az ukrán-magyar kapcsolatok kérdése, különböző évfordulóról nemzeti tragédiákról, történelmi eseményekről és ünnepnapokról való megemlékezés. Továbbá egy, a szuverenitást jobban érintő téma is felbukkant, méghozzá a visegrádi országok haderőinek közös kiképzése. A bolgár és szerb szószólók részéről pedig az ortodox egyházhoz kapcsolódó kérdések is felmerültek. Láthattuk azt is, hogy a lengyel és a bolgár szószólók a felszólalások keretein túlléptek, és anyaországukhoz kapcsolódó határozati javaslatok benyújtásában is részt vettek, amelyek közül kettő benyújtásában ráadásul minden frakcióval rendelkező parlamenti párt tagjai közül részt vett valaki.

Irodalom

- Balázs Ágnes: *Plurális választójog és nemzetiségek Európában*. OTDK dolgozat. Budapest, 2014.
- Bindorffer Györgyi (szerk.): *Változatok a kettős identításra. Kisebbségi léthelyzetek és identitásalakzatok a magyarországi horvátok, németek, szerbek, szlovákok, szlovének körében*. Gondolat – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Budapest, 2007.
- Culic, Irina: From Restitution to Privileged Re-naturalisation: The Expansive Politics of Dual Citizenship in Romania after 1989. *Minority Studies. Special Issue. Trends and Directions of Kin-State Policies in Europe and Across the Globe*. 2013/16., 125-152
- Dobos Balázs: *A kisebbség joga. Kisebbségi törvénykezés Magyarországon (1988-2006)*. Argumentum, MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2011.
- Erdős Csaba: A Problematic Part of the Renewed Hungarian Parliamentary Law: The Parliamentary Representation of Nationalities. *De Iurisprudentia et Iure Publico: Jog- és Politikatudományi Folyóirat*. 2013/1., 51-61.
- Erdős, Csaba: Multiculturalism in the Hungarian Parliamentary Law: Questions Concerning the Parliamentary Representation of Nationalities. In: *Multiculturalism and Contemporary Society*. Ed. Zivkovic Milan, Conference Place and date: Novi Sad, Serbia, 2013.03.01, University of Novi Sad, Faculty of European Legal and Political Studies, Novi Sad, 2013., 332-346.
- Eriksen, Thomas Hylland: *Ethnicity and Nationalism: Anthropological Perspectives*. Second Edition. Pluto Press, London – Stetling, Virginia, 2008.
- Fedinec, Csilla (ed): *Hungary's Neighbors as Kin-States. Political, Scholarly and Scientific Relations Between Hungary's Neighbors and Their Respective Minorities*. Hun-

- garian Academy of Sciences Hungarian Science Abroad Presidential Committee Budapest, 2016
- Halász, Iván – Majtényi, Balázs – Vizi, Balázs: A New Regime of Minority Protection? Preferential Treatment of Kin-minorities under National and International Law. In: Kántor, Zoltán- Majtényi, Balázs – Osamu, Ieda. – Vizi, Balázs – Halász Iván (eds.): *The Hungarian Status Law: Nation Building and/or Minority Protection*. Hokkaido University, Sapporo, 2004. 328-349.
- Herner-Kovács Eszter: Elméleti keretek a diaszpóra-politikák vizsgálatához. *Kisebbségkutatás*. 2015/2., 34-49.
- Herner-Kovács, Eszter – Kántor, Zoltán: Kin-state policies in Europe. *Minority Studies. Special Issue. Trends and Directions of Kin-State Policies in Europe and Across the Globe*. 2013/16., 7-9.
- Koller Boglárka: *A poszt-nemzeti identitás-struktúra dinamikus modellje az Európai Unió állampolgárok azonosságtudatának vizsgálata alapján*. PhD értekezés. Budapesti Corvinus Egyetem, 2013.
- Koller Boglárka: *Nemzet, identitás és politika Európában*. L'Harmattan – Zsigmond Király Főiskola, Budapest, 2006.
- Koska, Viktor: The Development of Kin-State Policies and the Croatian Citizenship Regime. *Minority Studies. Special Issue. Trends and Directions of Kin-State Policies in Europe and Across the Globe*. 2013/16., 214-230
- Kovács, Eszter: Post-Socialist Diaspora Policies: Is there a Central-European Diaspora Policy Path? *Hungarian Journal of Minority Studies*. 2017/1., 89-109.
- Kymlicka, Will: Justice and Security in the Accommodation of Minority Nationalism. In: *Ethnicity, Nationalism and Minority Rights*. Ed. May, Stephen – Modood, Tariq – Squires, Judith. Cambridge University Press, Cambridge, 2004. 144-175.
- Kymlicka, Will: The internationalization of minority rights. In: *Constitutional Design for Divided Societies: Integration or accommodation?* Ed. Choudhry, Sujit. Oxford University Press, Oxford – New York, 2008. 111-140.
- Kurunczi Gábor: A nemzetiségek parlamenti képviseletének kérdéséről, *Pázmány Law Working Papers*. 2013/14. <http://d18wh0wf8v71m4.cloudfront.net/docs/wp/2013/2013-14-Kurunczi.pdf> (2016.04.30.)
- Kurunczi, Gábor: On the issue of the representation of nationalities in the Parliament. In: *Hungarian Yearbook of International Law and European Law 2014*. Ed. Lános, Petra Lea – Varga, Réka – Molnár, Tamás – Szabó, Marcel. Eleven International Publishing, The Hague, 2015. 507-523.
- Medved, Felicita: 'Unified Slovenian Nation': Slovenian Citizenship Policy towards Slovenians Abroad. *Minority Studies. Special Issue. Trends and Directions of Kin-State Policies in Europe and Across the Globe*. 2013/16., 153-187
- Móré Sándor: A nemzetiségek országgyűlési képviseletének egyes kérdései Magyarországon. *Magyar Jog*. 2015/10., 584-592.
- Pap András László: Észrevételek a nemzetiségek parlamenti képviseletének szabályozásához az Alaptörvényben, a választójogi törvényben és a nemzetiségek jogairól szóló törvényben. In: *Alkotmányozás Magyarországon 2010–2011, 1. kötet*, Szerk. Jakab András – Drinóczi Tímea (Pázmány Press, Budapest – Pécs, 2013., 419-438.

- Pap András László: *Identitás és reprezentáció. Az etnikai hovatartozás meghatározásától a politikai képviseletig*, MTA Kisebbségkutató Intézet, Gondolat Kiadó, Budapest, 2007.
- Pataki Ferenc, *Identitás, személyiség, társadalom*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1986. Hivatkozta: Koller Boglárka: *Nemzet, identitás és politika Európában*, L'Harmattan – Zsigmond Király Főiskola, Budapest, 2006. 45-46.
- Pataki Ferenc: *Identitás, személyiség, társadalom*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1987.
- Radosavljević, Duško: State Policy of Serbia – National Communities, Citizenship and Diaspora. *Minority Studies. Special Issue. Trends and Directions of Kin-State Policies in Europe and Across the Globe*. 2013/16., 188-213.
- Salazar, José Miguel: Social identity and national identity. In: *Social Identity: International Perspective*, Ed. Worchel, Stephen – Morales, J. Francisco – Páez, Dario – Deschamps, Jean-Claude. SAGE, London – Thousand Oaks, 1998. 114-123.
- Satzewich, Vic: The Ukrainian Diaspora. *Global Diasporas*. Routledge, London and New York, 2014.
- Smith, Anthony D.: *National identity*. Penguin Books, London, 1991.
- Sulyok, Márton: Priorities for Kin-State Policies within Constitutions, *Minority Studies. Special Issue. Trends and Directions of Kin-State Policies in Europe and Across the Globe*. 2013/16., 231-238,
- Szalayné Sándor Erzsébet: A 2014. évi választások a magyarországi nemzetiségekért felelős biztoshelyettes szemszögéből. *Kisebbségkutatás*, 2014/1., 7-14.
- Tóth Ágnes – Vékás János: *Lojalitás és szolidaritás. Államhatalmi homogenizálás vagy a keresztkötődések erősödése?* In: *Etnikai identitás, politikai lojalitás. Nemzeti és állampolgári kötődések*. Tér és Terep 4. Szerk. Kovács Nóra – Osvát Anna – Szarka László. Balassi Kiadó, Budapest, 2005. 123–149.

Jogforrások

2011. évi CCIII. törvény az országgyűlési képviselők választásáról
2012. évi XXXVI. törvény az Országgyűlésről
2013. évi XXXVI. törvény a választási eljárásról 1031/2016. (II. 9.) Korm. határozat a 2015. július 1-én megtartott magyar-szerb közös Kormányülésen a Budai Szerb Ortodox Egyházmegye és a magyarországi szerb nemzetiség vonatkozásában hozott egyes döntések végrehajtásáról
- 24/2017. (X. 31.) OGY határozat a Minorit SafePack európai polgári kezdeményezés támogatásáról
- 1031/2016. (II. 9.) Korm. határozat a 2015. július 1-én megtartott magyar-szerb közös Kormányülésen a Budai Szerb Ortodox Egyházmegye és a magyarországi szerb nemzetiség vonatkozásában hozott egyes döntések végrehajtásáról
- 18/2016. (X. 3.) OGY határozat a magyar-bolgár barátság napjáról
- 38/2014. (IX. 29.) OGY határozat Henryk Sławik halálának 70. évfordulója, valamint idősebb Antall József halálának 40. évfordulója emlékére
- 2/2016. (III. 2.) OGY határozat a 2016-os év magyar-lengyel szolidaritás évének nyilváníításáról

Országgyűlési irományok

H/1270 Henryk Slawik halálának 70. évfordulója, valamint idősebb Antall József halálának 40. évfordulója emlékére

<http://www.parlament.hu/irom40/01270/01270.pdf> (2018.02.13.)

H/9366 A 2016-os év magyar-lengyel szolidaritás évének nyilvánításáról

<http://www.parlament.hu/irom40/09366/09366.pdf> (2018.02.13.)

H/9425 A Magyar-Bolgár Barátság Napjáról

<http://www.parlament.hu/irom40/09425/09425.pdf> (2018.02.13.)

H/18032 A Minority SafePack európai polgári kezdeményezés támogatásáról

<http://www.parlament.hu/irom40/18032/18032.pdf> (2018.02.13.)

Egyéb adatbázisok

Központi Statisztikai Hivatal – Népszámlálás 2011 – A népesség és nemzetiség főbb korcsoport szerint

http://www.ksh.hu/nepszamlalas/docs/tablak/nemzetiseg/09_01_04.xls

(2014.03.16.)

Nemzeti Választási Iroda – 2014. évi országgyűlési választások – A nemzetiségi névjegyzékben szereplő választópolgárok száma

http://valasztas.hu/hu/ogyv2014/766/766_5_3.html (2014.03.21.)

Nemzeti Választási Iroda – 2014. évi országgyűlési választások – A nemzetiségi névjegyzékben szereplő választópolgárok száma

http://valasztas.hu/hu/ogyv2014/766/766_5_3.html (2014.03.30.)

Nemzeti Választási iroda – 2014. évi országgyűlési választások – Az országos listás választás eredménye

http://valasztas.hu/hu/ogyv2014/861/861_0_index.html (2015.02.05.)

Szószlók – Országgyűlés

<http://www.parlament.hu/szoszolok-listaja> (2018.03.31.)

MAGYAR VEGYES HÁZASSÁGOK SZLOVÁKIÁBAN, ERDÉLYBEN ÉS A VAJDASÁGBAN ÉS SZLOVÉNIÁBAN

Ladancsik Tibor

Vizsgálati szempontok a vegyes házasságok kutatásában

A vegyes házasságok a különböző nemzeti közösségek egymáshoz való viszonyát tükrözik. Abban szinte minden kutató egyetért, hogy a vegyes házasságok fontos részei a kisebbség és a többség kapcsolatának. Abban azonban már nagy eltérés mutatkozik a kutatók között, hogy a kisebbségi közösségekre pozitív, vagy inkább negatív hatással vannak-e ezek a kapcsolatok. A tanulmányomban a Kárpát-medencében és a Nyugat-Balkánon kötött vegyes házasságokkal foglalkozó kutatások módszertanát és eredményeit foglalom össze. Kiemelt figyelmet fordítok a magyar-szerb vegyes házasságokat vizsgáló kutatások megközelítési módjainak és eredményeinek a bemutatására.

A magyar-szerb vegyes házasságok mára általánosan elterjedtek a Vajdaságban. Gyakorlatilag az összes olyan településen előfordulnak, ahol mindkét nemzet tagjai jelen vannak. Bár napjainkban ez már teljesen elfogadott, az előző század folyamán egy-egy vegyes házasság még kirívó esetnek számított a monogám házasságok között. A Kárpát-medencében és a Balkán-félszigeten a nemzeti identitás egyik alapvető tényezője a vallás. A magyarok többsége római katolikus, vagy valamelyik protestáns egyház tagja, a szerbek döntő többsége pedig a pravoszláv vallást követi. Emiatt a legtöbb szerb-magyar vegyes házasság vallási szempontból is heterogén.